

ปัญหาและแนวทางการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจแพลตฟอร์ม

Problems and Law Development Guideline regarding Business Platform

ดวงพร บุญเลี้ยง^{1*} ปิยะพร ศรีวิชา¹ พุฒิพร เจียรประวัติ¹ ภาวิตา บุญเลี้ยง²
Duangporn Boonliang^{1*} Piyaporn Sriwicha¹ Puttiporn Jearaprawat¹ Pawita Boonliang²

Corresponding Author's Email: Duangporn.boonliang@ru.ac.th

(Received: June 14, 2023; Revised: September 19, 2023; Accepted: September 19, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจแพลตฟอร์ม มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจแพลตฟอร์ม รวมถึงศึกษาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายดังกล่าวอีกด้วย ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเอกสาร (Documentary research) และกระบวนการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

การศึกษายังพบสภาพปัญหาเกี่ยวกับธุรกิจแพลตฟอร์มที่กระทบต่อรัฐ ได้แก่ ปัญหาในการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐในกรณีที่เป็นธุรกิจแพลตฟอร์มต่างประเทศ ส่งผลให้บริษัทในต่างประเทศไม่ต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลตามมาตรา 70 แห่งประมวลรัษฎากร นอกจากนี้ยังพบปัญหาเกี่ยวกับธุรกิจแพลตฟอร์มในส่วนของคู่สัญญาที่มีอำนาจการต่อรองน้อยกว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายโดยที่ยังไม่มีกฎหมายใดให้ความคุ้มครอง รวมถึงปัญหาความได้เปรียบเสียเปรียบภายใต้หลักกฎหมายขัดกัน ซึ่งธุรกิจแพลตฟอร์มส่วนมากเป็นธุรกิจที่ผู้ประกอบการซึ่งเป็นบริษัทซึ่งจดทะเบียนตามกฎหมายต่างประเทศ จึงมักมีข้อกำหนด ตามสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้บังคับกฎหมายตามที่อยู่ผู้ประกอบการแพลตฟอร์มกำหนด

แม้ว่าปัจจุบันจะมีพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2565 กำหนดให้มีการควบคุมดูแลบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลตามกฎหมายต่างๆ แต่การควบคุมดูแลยังไม่รอบด้าน กล่าวคือ กฎหมาย เน้นให้ความคุ้มครองผู้ใช้บริการแพลตฟอร์ม โดยละเลยการดูแลผู้ทำงานบริการผ่านแพลตฟอร์ม ดังนั้น จึงควรจะต้องปรับปรุงกฎหมายให้มีความเหมาะสมโดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายในบริการแพลตฟอร์ม

คำสำคัญ: ปัญหา กฎหมาย ธุรกิจแพลตฟอร์ม

Abstract

This study on the topic of problems and guideline of development on law business platform aimed to research the legal problems with respect to platform business including exploring the guideline to improve or develop such laws. The methodology applied in this study is qualitative research consisting of examining process, data analysis on documents or documentary research and interview of the related persons.

The study revealed that there were platform business problems affecting the government which are problems on authoritative tax collection in case of foreign platform business that the overseas-based entity is not required to pay the corporate income tax pursuant to section 70 of the Revenue Code. Furthermore, the problem of platform business includes the unequal bargaining power between the contracting party that the protection has not been given under laws. In addition, the problem on the advantage on the conflict of laws principle exists. Since most of business operators of platform business were company incorporated under the foreign laws, their adhesion or

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

² นักวิชาการอิสระ

¹ Lecturers, Laws Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Loei Rajabhat University

² Independent Scholar

standard contract ordinarily contain the governing laws provision where the governing laws will be determined by the platform business operator.

Despite the existing Royal Decree on the Supervision of Digital Platform Services Required to be Notified B.E. 2565 (2022) prescribing the supervision of digital platform on various laws, the supervision and control are not thoroughly provided, that is to say, laws emphasize on the protection of the user of the platform but disregard the protection of the service provider through platform. Hence, it is recommended to improve the laws to be more suitable by taking all related persons in the platform service into account.

Keywords: problems, law business, platform

ความเป็นมาของปัญหา

ในปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัล (Digital economy) ที่มีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตมวลรวมของประเทศ นอกจากนี้โลกในยุคปัจจุบันก็เปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคการแข่งขันทางดิจิทัล ทำให้ประเทศไทยจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงได้มีการกำหนดนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคม (พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2580) สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัล เพื่อเศรษฐกิจและสังคมได้กำหนดวิสัยทัศน์ของการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมว่า “ปฏิรูปประเทศไทยสู่ดิจิทัลไทยแลนด์” ซึ่งดิจิทัลไทยแลนด์ หมายถึง ยุคที่ประเทศไทยสามารถสร้างสรรค์และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรม ข้อมูล ทุนมนุษย์ และทรัพยากรอื่นใด เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน นอกจากนี้ยังมียุทธศาสตร์การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะในยุทธศาสตร์ที่ 2 ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งยุทธศาสตร์นี้เป็นการเร่งส่งเสริมเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital economy acceleration) โดยมุ่งเน้นการสร้างระบบนิเวศสำหรับธุรกิจดิจิทัล (Digital business ecosystem) ควบคู่กับการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล และการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลในเชิงธุรกิจและกระตุ้นให้ภาคเอกชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญ และความจำเป็นที่ต้องเรียนรู้และปรับปรุงแนวทางการทำธุรกิจด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจขนาดกลางและเล็ก (SMEs) รวมถึงธุรกิจใหม่ (Startup) ในด้านเศรษฐกิจชุมชน เทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยเชื่อมโยงท้องถิ่นกับตลาดโลก สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าชุมชน (ประกาศ เรื่อง นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2562)

ในโลกที่เชื่อมโยงถึงกัน แนวคิดทางการตลาดจึงได้เริ่มปรับเปลี่ยนเป็น 4C's ซึ่งประกอบด้วยความร่วมมือสร้าง (Co-creation) การตั้งราคาให้มีความยืดหยุ่นคล้ายเงินตรา (Currency) กระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วม (Communal activation) และการพูดคุย (Conversation) ในส่วนของการกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมนั้นได้เกิดแนวคิดเรื่องช่องทางจำหน่าย (Channel) ซึ่งเป็นแนวคิดการตลาดแนวใหม่ และเป็นการตลาดที่เปลี่ยนจากเดิม และการกระจายสินค้า ที่มีพลังมากที่สุด คือ การกระจายแบบเพื่อนถึงเพื่อน (Peer-to-peer Distribution) ตัวอย่างผู้ให้บริการ ได้แก่ Airbnb Uber Zipcar และ Lending Clup ทำให้ธุรกิจโรงแรม แท็กซี่ เช่ารถยนต์ และการธนาคารเปลี่ยนไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง ธุรกิจรูปแบบใหม่เหล่านี้ทำให้ผู้บริโภคเข้าถึงผลิตภัณฑ์และบริการอย่างง่ายดาย โดยนำสินค้าและบริการของผู้บริโภครายอื่นมาจัดรวมไว้แล้วนำเสนอ (ฟิลิป คอตเลอร์, เหมะวัน การตลาด และ ไฉวัน เซเตียวาน, 2560)

ธุรกิจแพลตฟอร์ม (Business Platform) ก็เป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจดิจิทัล และเกิดขึ้นจากแนวคิดการตลาดแนวใหม่ ซึ่งได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับผลวิจัยของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ที่เปิดเผยว่า 10 อันดับธุรกิจดาวรุ่ง ปี 2563 อันดับ 1 คือ ธุรกิจแพลตฟอร์ม (ธุรกิจตัวกลางหรือตลาดกลางทางด้านอิเล็กทรอนิกส์) เช่น Shopee Lazada Lineman GrabFood เป็นต้น ซึ่งปัจจัยที่ทำให้

ให้ธุรกิจแพลตฟอร์มมาแรงสุด เนื่องจากพฤติกรรมผู้บริโภคเริ่มเปลี่ยนแปลง และหันมาใช้เทคโนโลยีมากขึ้น รวมถึงความเคยชินกับการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น และวิถีการใช้ชีวิตเน้นความสะดวกสบายมากขึ้น อีกทั้งกระแสการพัฒนาแพลตฟอร์มทั่วโลก ทำให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าสู่ผู้บริโภคได้ตรงจุด แต่อย่างไรก็ตาม ธุรกิจแพลตฟอร์มอาจมีความเสี่ยงในด้านการแข่งขันที่รุนแรงทั้งจากคู่แข่งในและต่างประเทศ ความไม่ชัดเจนของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และด้านความปลอดภัยหรือการรั่วไหลของข้อมูลส่วนบุคคล (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2562)

แม้ว่าธุรกิจแพลตฟอร์มเป็นธุรกิจใหม่ที่เกิดขึ้นไม่นาน แต่ธุรกิจนี้มีแนวโน้มที่จะเจริญเติบโตขึ้นเรื่อยๆ แต่ทว่าส่วนใหญ่ของธุรกิจแพลตฟอร์มยังไม่มี ความชัดเจน ในด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจนั้น ทั้งปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดประเภทสัญญา ระหว่างเจ้าของแอปพลิเคชัน กับผู้ให้บริการ ในธุรกิจแพลตฟอร์ม สัญญา ระหว่างบริษัท ที่เป็นเจ้าของแอปพลิเคชันกับผู้ให้บริการในธุรกิจแพลตฟอร์มยังไม่มี ความชัดเจนว่าเป็นสัญญาประเภทใดระหว่างสัญญาจ้างแรงงาน หรือสัญญาจ้างทำของ หรือสัญญาที่ไม่มีชื่อ รวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีในธุรกิจแพลตฟอร์ม ในปัจจุบันยังไม่พบว่าประเทศไทยได้จัดเก็บภาษีกับบริษัท ที่จดทะเบียนในต่างประเทศซึ่งไม่ได้ประกอบกิจการ ในประเทศไทยที่เป็นเจ้าของแอปพลิเคชันในธุรกิจแพลตฟอร์มนั้นอย่างไร เช่นประมวลรัษฎากร มาตรา 70 ได้บัญญัติถึงการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลกรณีบริษัทต่างประเทศที่มีได้ประกอบกิจการในประเทศไทยแต่ได้รับเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(2) (3) (4) (5) หรือ (6) ที่จ่ายจากหรือในประเทศไทยให้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลนั้นเสียภาษีโดยผู้จ่ายหักภาษีจากเงินได้พึงประเมินที่จ่าย ตามอัตราภาษีเงินได้สำหรับบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล แต่ในกรณีของการขายสินค้าเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(8) บริษัทจึงไม่ถูกเก็บภาษีตามมาตรา นี้ เป็นต้น การเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลดังกล่าวจึงอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมระหว่างบริษัทที่จะจดทะเบียนในประเทศไทยกับบริษัทที่จดทะเบียนในต่างประเทศและปัญหาเกี่ยวกับข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมระหว่างผู้ทำงานบริการผ่านแพลตฟอร์มกับผู้ประกอบธุรกิจแพลตฟอร์ม สัญญา ระหว่างผู้ทำงานบริการผ่านแพลตฟอร์มกับผู้ประกอบธุรกิจแพลตฟอร์ม

จะถูกกำหนดขึ้นโดยผู้ประกอบการธุรกิจแพลตฟอร์มในลักษณะที่เป็นสัญญาสำเร็จรูป กล่าวคือ เป็นสัญญาที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรโดยมีการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญไว้ล่วงหน้า ไม่ว่าจะทำในรูปแบบใด ซึ่งสัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดนำมาใช้ในการประกอบกิจการของตน ซึ่งสัญญาสำเร็จรูปดังกล่าวคู่สัญญาอีกฝ่ายไม่อาจต่อรองใดๆ ได้

งานวิจัยฉบับนี้เน้นการศึกษาธุรกิจแพลตฟอร์ม ที่เป็นธุรกิจรับส่งอาหาร และธุรกิจขายสินค้า เพราะเป็นธุรกิจ ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก อีกทั้งเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตในแต่ละวันของมนุษย์ จึงทำให้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยในธุรกิจดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะสำหรับการศึกษา ดังนี้

ธุรกิจแพลตฟอร์ม หมายถึง ธุรกิจที่ดำเนินการ โดยผู้ประกอบการซึ่งเป็นตัวกลางหรือสื่อกลางทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการบริหารจัดการข้อมูลเพื่อให้เกิดการเชื่อมต่อกันโดยใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ ระหว่าง ผู้ประกอบการ ผู้บริโภค หรือผู้ใช้บริการ เพื่อให้เกิดธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

ผู้ประกอบการ หมายความว่า บุคคลซึ่งประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์ม

ผู้ประกอบการ หมายความว่า บุคคลซึ่งเสนอสินค้าหรือบริการต่อผู้บริโภคผ่านบริการแพลตฟอร์ม

ผู้บริโภค หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับสินค้า หรือบริการ หรือได้รับการเสนอหรือการชักชวนจาก ผู้ประกอบการ หรือผู้ประกอบการ เพื่อให้ได้รับสินค้า หรือบริการ และให้หมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการโดยชอบ ทั้งนี้ ไม่รวมถึงผู้ประกอบการ

ผู้ใช้บริการ หมายความว่า บุคคลซึ่งใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล และให้หมายความรวมถึงผู้ประกอบการและผู้บริโภคด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจแพลตฟอร์ม
2. ศึกษาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจแพลตฟอร์ม เพื่อให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมสถานการณ์ปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ทำงานบริการผ่านแพลตฟอร์มหรือผู้ขายสินค้าผ่านแพลตฟอร์ม และผู้บริโภค

การเก็บรวบรวมข้อมูล

กระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีสองลักษณะ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และการเก็บรวบรวมข้อมูล จากการสัมภาษณ์ วิจารณ์ได้ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและข้อมูล จากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ การเก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ ตัวยกกฎหมาย ตำรา วิทยานิพนธ์ บทความ และเอกสาร อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ทำงานบริการผ่านแพลตฟอร์มหรือผู้ขายสินค้าผ่านแพลตฟอร์ม และผู้บริโภค

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์ถึงปัญหาและแนวทางการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจแพลตฟอร์ม ส่วนการนำเสนอข้อมูลนั้น ผู้วิจัยนำเสนอโดยใช้วิธีการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยพบปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจแพลตฟอร์ม ดังนี้

1. ปัญหาจากการจัดเก็บภาษีอากรสำหรับธุรกิจแพลตฟอร์ม

กรมสรรพากรได้จำแนกประเภทลักษณะการทำธุรกิจดิจิทัลโดยใช้เกณฑ์เรื่องการเข้าประกอบธุรกิจในประเทศไทย ออกเป็นแพลตฟอร์มในประเทศไทยหรือเป็นแพลตฟอร์มต่างประเทศ ซึ่งแพลตฟอร์มต่างประเทศ หมายถึง ธุรกิจดิจิทัลที่ประกอบธุรกิจ ในต่างประเทศและไม่มีบริษัทลูก หรือบริษัทสาขา ตามมาตรา 66 แห่งประมวลรัษฎากร หรือมีลูกจ้าง ผู้ทำการแทน ผู้ทำการติดต่อซึ่งก่อให้เกิดรายได้หรือกำไรในประเทศไทยตามมาตรา 76 ทวิ เหมือนกรณีแพลตฟอร์มในประเทศไทย นอกจากนั้น แพลตฟอร์มต่างประเทศมีรายได้จากการให้บริการ แยกได้สองกรณี คือ กรณีแรก ธุรกิจดิจิทัลที่ไม่มี

เข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทย แต่ให้บริการกับลูกค้าหรือผู้ใช้บริการในประเทศไทยโดยตรง กรณีที่สอง ธุรกิจดิจิทัลมีบริษัทลูกในประเทศไทยที่ให้บริการสนับสนุนบริษัทแม่ในต่างประเทศ แต่ไม่ได้ให้บริการกับลูกค้าหรือผู้ใช้บริการในประเทศไทยโดยตรง (วรณัฐ ธีระวัฒน์, 2563) ส่วนใหญ่ของธุรกิจแพลตฟอร์มที่ได้รับความนิยมจากผู้ให้บริการผ่านแพลตฟอร์มจะเป็นธุรกิจแพลตฟอร์มที่ไม่มีเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทย (แพลตฟอร์มต่างประเทศ) กล่าวคือ ไม่มีการตั้งสถานประกอบการ หรือไม่มีตัวแทน หรือลูกจ้าง หรือผู้ทำการแทนในประเทศไทย จึงเข้าข่ายเป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศ มิได้ประกอบกิจการในประเทศไทย แต่มีรายได้อันเกิดจากการให้บริการของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการในประเทศไทย แม้ว่าเงินที่บริษัทในต่างประเทศได้รับนั้นจะเป็นการจ่ายจากหรือจ่ายในประเทศไทยออกไปตามมาตรา 70 แห่งประมวลรัษฎากร แต่ส่วนมากของเงินได้ที่ลูกค้าหรือผู้ใช้บริการจ่ายออกไปนั้นจะเป็นเงินได้ที่อยู่นอกเหนือจากประเภทเงินได้ที่กำหนดไว้ กล่าวคือเป็นเงินได้ที่ได้จากธุรกิจพาณิชย์ตามมาตรา 40(8) ทำให้ผู้จ่ายไม่มีหน้าที่ต้องหักภาษีออกจากเงินได้ดังกล่าวก่อน จึงส่งผลให้บริษัทที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศจะไม่ต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในประเทศไทย

2. ปัญหาเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของผู้ทำงานบริการผ่านธุรกิจแพลตฟอร์ม

เนื่องจากธุรกิจแพลตฟอร์มมีหลากหลายประเภท แต่ธุรกิจแพลตฟอร์มที่มีความเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้ทำงานคือ ธุรกิจเกี่ยวกับการรับส่งอาหาร ซึ่งเป็นธุรกิจที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก แต่ลักษณะการทำงานของผู้ทำงานบริการรับส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มยังไม่มีมาตรการในการดูแลอย่างเหมาะสม รวมทั้งยังมีปัญหาความไม่ชัดเจนในสถานะทางกฎหมายของผู้ทำงานบริการรับส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์ม โดยเฉพาะความสัมพันธ์ของผู้ทำงานและบริษัทแพลตฟอร์มว่าเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะใด (พรสุดา เจียมพัฒนาตระกูล, 2566) ในด้านความสัมพันธ์ของผู้ทำงานและบริษัทแพลตฟอร์ม เมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พบว่า มีความไม่ชัดเจนจะเป็นไปในลักษณะใดระหว่างสัญญาจ้างแรงงานหรือสัญญาจ้างทำของ

หากพิจารณาว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้ทำงานและบริษัทแพลตฟอร์มว่าเป็นสัญญาจ้างแรงงาน คู่สัญญาก็จะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 เป็นต้น เมื่อผู้ทำงานบริการเป็นลูกจ้างย่อมได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายแรงงาน ซึ่งงานวิจัยบางส่วนมีความเห็นว่า ผู้ทำงานบริการรับส่งอาหาร(ไรเดอร์) ผ่านแพลตฟอร์ม มีลักษณะที่เป็นการจ้างแรงงานโดยแพลตฟอร์ม เนื่องจากเหตุผลที่ว่า การทำงานมีลักษณะที่แพลตฟอร์มมีอำนาจควบคุมบังคับบัญชาผ่านทางกระเป๋ียบข้อบังคับ ระบบการให้คะแนน (Rating) หากฝ่าฝืนกฎระเบียบการทำงาน มีการลงโทษตามความร้ายแรงของการกระทำผิด แม้บางส่วนจะมีลักษณะเหมือนจ้างทำของ เช่น ความเป็นอิสระในการเลือกรับงานหรือเลือกช่วงเวลาในการทำงานได้ แต่อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมของการทำงานของไรเดอร์ยังมีลักษณะอยู่ภายใต้อำนาจควบคุมบังคับบัญชาของแพลตฟอร์ม และยังคงพึ่งพิงแพลตฟอร์มอย่างมีนัยสำคัญโดยเฉพาะการพึ่งพิงทางเศรษฐกิจ (เน้นทพล พุทธพงษ์, 2565) ส่วนนักวิจัยบางส่วนก็เห็นว่าการทำงานของผู้ทำงานบริการรับส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มมีลักษณะการทำงานคล้ายลักษณะของสัญญาจ้างทำของมากกว่าสัญญาจ้างแรงงาน เนื่องจากเหตุผลที่ว่า ความเป็นอิสระในการเข้าออกงานที่ลูกจ้างสามารถเริ่มงานและเลิกงานเมื่อใดก็ได้ ความเป็นอิสระนี้ เป็นหนึ่งในเงื่อนไขสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงการที่นายจ้าง ไม่มีอำนาจบังคับบัญชาเหนือลูกจ้าง (พรสุดา เจียมพัฒนาตระกูล, 2566) ดังนั้น ความสัมพันธ์ของผู้ทำงานบริการผ่านแพลตฟอร์มกับผู้ประกอบธุรกิจแพลตฟอร์ม จึงมีความไม่ชัดเจนจะเป็นไปในลักษณะใดระหว่างสัญญาจ้างแรงงานหรือสัญญาจ้างทำของ แต่หากเกิดข้อพิพาทแล้ว ศาลพิเคราะห์ว่าเป็นสัญญาจ้างทำของ ย่อมทำให้ผู้ทำงานบริการผ่านธุรกิจแพลตฟอร์มจะไม่ได้ความคุ้มครอง ตามกฎหมายแรงงาน อีกทั้งยังต้องรับความเสี่ยงภัย ในทุกด้านด้วยตนเอง

3. ปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมระหว่างผู้ทำงานบริการผ่านแพลตฟอร์มกับผู้ประกอบธุรกิจแพลตฟอร์ม

สัญญาระหว่างผู้ทำงานบริการผ่านแพลตฟอร์มกับผู้ประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มจะถูกกำหนดขึ้นโดยผู้ประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มในลักษณะที่เป็นสัญญาสำเร็จรูป กล่าวคือเป็นสัญญาที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญไว้ล่วงหน้า ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบใด ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดนำมาใช้ในการประกอบกิจการของตน ซึ่งสัญญาสำเร็จรูปดังกล่าว คู่สัญญาอีกฝ่ายไม่อาจต่อรองใดๆ ได้ ส่วนใหญ่ของข้อสัญญาจะกำหนดไว้ในลักษณะที่ยกเว้นความรับผิด และจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มเอง เช่น ข้อกำหนดที่ว่า “ในระหว่างการให้บริการของผู้ทำงานบริการผ่านแพลตฟอร์ม หากก่อให้เกิดความเสียหายหรือสูญหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้ประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มและบุคคลอื่นใดไม่ว่าโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ผู้ทำงานบริการผ่านแพลตฟอร์มจะต้องรับผิดชอบความเสียหายหรือสูญหายต่างๆ อันเกิดจากการกระทำของท่านเต็มจำนวนทุกประการ ทั้งนี้ ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มได้ชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือบุคคลอื่นใดจากการกระทำของผู้ทำงานบริการผ่านแพลตฟอร์ม โดยผู้ประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มขอสงวนสิทธิในการไล่เบี่ยค่าเสียหายหรือค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปออกจากผู้ทำงานบริการผ่านแพลตฟอร์มได้เต็มจำนวน” การชดใช้ค่าเสียหายผู้ทำงานบริการผ่านแพลตฟอร์มจะต้องชดใช้ และปกป้องผู้ประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มให้ปลอดภัยจากข้อเรียกร้องค่าใช้จ่าย และค่าที่ปรึกษากฎหมายที่เกิดจากการที่ผู้ทำงานบริการผ่านแพลตฟอร์มฝ่าฝืนข้อกำหนดในการให้บริการ การที่ผู้ทำงานบริการผ่านแพลตฟอร์มใช้แพลตฟอร์มในทางที่ผิดหรือกระทำผิด หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง โดยผู้ประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มตกลงเป็นผู้รับผิดชอบในค่าใช้จ่าย ความเสียหาย หรือความสูญหายที่เกิดหรือเกี่ยวเนื่องกับการดำเนินการตามข้อเรียกร้องของผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มในจำนวนไม่เกิน 3,000 บาท ในแต่ละกรณี เป็นต้น แม้ว่าสัญญาที่ถูกกำหนดขึ้นบางส่วนนั้นจะมีลักษณะที่เป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ก็ตาม ผู้ทำงานบริการผ่านแพลตฟอร์มก็ไม่อาจได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่

ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 เพราะกฎหมายให้ความคุ้มครองเฉพาะข้อตกลงในสัญญาสำเร็จรูประหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพที่ทำให้ผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ หรือผู้กำหนดสัญญาสำเร็จรูปได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายเกินสมควร (มาตรา 4 วรรค 1) เมื่อผู้ทำงานบริการผ่านแพลตฟอร์มไม่อยู่ในสถานะของผู้บริโภคก็ไม่อาจอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายดังกล่าวได้

4. ปัญหาความได้เปรียบเสียเปรียบภายใต้หลักกฎหมายขัดกัน

ธุรกิจแพลตฟอร์มมักจะเกี่ยวข้องกับกฎหมายของหลายรัฐในลักษณะที่สัญญาทำขึ้นอาจมีลักษณะระหว่างประเทศไม่ว่าจะต้องเหตุอันเนื่องมาจากสัญชาติ ภูมิลำเนา ถิ่นที่อยู่ของคู่สัญญา สถานที่ที่สัญญาถูกทำขึ้น หรือสถานที่พึงปฏิบัติตามสัญญาที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ ฯลฯ สัญญาจึงมีลักษณะระหว่างประเทศซึ่งหากมีข้อพิพาทและมีการนำคดีขึ้นสู่ศาลไทย ศาลไทยจะต้องนำหลักกฎหมายขัดกันมาพิจารณากฎหมายขัดกันของประเทศไทย คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. 2481 โดยหลักกฎหมายขัดกันว่าด้วยสัญญาที่สำคัญ คือ มาตรา 13 บัญญัติว่า “ปัญหาว่าจะพึงใช้กฎหมายใดบังคับสำหรับสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญ หรือผลแห่งสัญญานั้นให้วินิจฉัยตามเจตนาของคู่กรณี ในกรณีที่ไม่อาจหยั่งทราบเจตนาชัดแจ้งหรือ โดยปริยายได้ ถ้าคู่สัญญามีสัญชาติอันเดียวกัน กฎหมายที่จะบังคับก็ได้แก่กฎหมายสัญชาติอันร่วมกันแห่งคู่สัญญา ถ้าคู่สัญญาไม่มีสัญชาติอันเดียวกันก็ให้ใช้กฎหมายแห่งถิ่นที่สัญญานั้นได้ทำขึ้น” หลักการตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ของไทยให้อิสระแก่คู่สัญญาในการแสดงเจตนาเลือกใช้กฎหมายเพื่อบังคับแก่สัญญา จึงเปิดช่องให้คู่สัญญาที่มีอำนาจต่อรองมากกว่าสามารถกำหนดให้สัญญา อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายของประเทศที่มีลักษณะที่ทำให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบกันทางสัญญา

ธุรกิจแพลตฟอร์มส่วนมากเป็นธุรกิจที่ผู้ประกอบธุรกิจที่เป็นบริษัทซึ่งจดทะเบียนตามกฎหมายต่างประเทศ จึงมักมีข้อกำหนดตามสัญญาสำเร็จรูปที่ใช้บังคับกฎหมายตามที่ ผู้ประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มกำหนด เช่น ข้อกำหนดในแพลตฟอร์มให้บังคับใช้และตีความตามกฎหมายของประเทศสิงคโปร์ และกำหนดให้ศาลของประเทศสิงคโปร์เป็นศาลที่มี

เขตอำนาจเพียงศาลเดียวในการพิจารณาและตัดสินการฟ้องร้อง การดำเนินคดี กระบวนพิจารณาคดี และตัดสิน ข้อพิพาทที่อาจเกิดขึ้นจากหรือเกี่ยวเนื่องกับข้อกำหนด ในบริการแพลตฟอร์ม เป็นต้น การที่ผู้ประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มได้กำหนดในลักษณะดังกล่าวอาจก่อให้เกิดปัญหาในการที่คู่สัญญาที่มีอำนาจต่อรองน้อยกว่าไม่ได้รับความคุ้มครองตามเจตนารมณ์ของกฎหมายภายในรัฐไทยได้

อภิปรายผล

ปัจจุบันมีพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2565 ด้วยเหตุผลที่ว่าผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลเป็นสื่อกลางทางออนไลน์เป็นจำนวนมาก ครอบคลุมลักษณะและประเภทธุรกิจที่หลากหลาย และมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ และสังคมมากขึ้น สมควรที่จะต้องกำกับดูแลการประกอบธุรกิจบริการดังกล่าว เพื่อรักษาความมั่นคงทางการเงิน และการพาณิชย์ เพื่อเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและยอมรับ ในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และเพื่อป้องกันความเสียหาย ที่อาจเกิดขึ้นต่อสาธารณชน โดยกำหนดให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลเป็นธุรกิจบริการที่ต้องแจ้งให้ทราบ รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลและการควบคุมดูแลเพื่อคุ้มครองผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล และกำหนดกลไกความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐและการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนส่งเสริม และสนับสนุนให้ผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลจัดทำแนวปฏิบัติที่ดีหรือมีกลไก ในการกำกับดูแลตนเองที่เหมาะสมสอดคล้องกับกฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง โดยหลักการทั่วไปกำหนดให้มีการควบคุมดูแลบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลตามกฎหมายต่างๆ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกานี้ เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายใดกำหนดการควบคุมดูแลบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลเรื่องใด ไว้โดยเฉพาะ และมีหลักเกณฑ์ที่ประกันความโปร่งใสความเป็นธรรม หรือมีมาตรฐานการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลไม่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกานี้ (มาตรา 5) โดยพระราชกฤษฎีกาฯ กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องแจ้งข้อมูลต่างๆ เช่น ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องแจ้งข้อมูลสำคัญของตนตามมาตรา 12 เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทบริการแพลตฟอร์ม ช่องทางการให้บริการ มูลค่าการทำธุรกรรม เป็นต้น รวมทั้ง ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องแจ้งให้ผู้ใช้บริการทราบ

เกี่ยวกับข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการตามมาตรา 17 เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมให้เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรมในการให้บริการให้ผู้ประกอบธุรกิจตามมาตรา 16 (เช่น บริการแพลตฟอร์มที่ให้บริการแก่ผู้ใช้บริการโดยคิดค่าบริการ บริการแพลตฟอร์มที่เป็นสื่อกลางในการเสนอสินค้าหรือบริการแก่ผู้บริโภค เป็นต้น) ประกาศข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการให้ผู้ให้บริการทราบอย่างชัดเจนและเหมาะสม ก่อนหรือขณะเข้าใช้บริการ อย่างน้อยในเรื่องต่างๆ เช่น เงื่อนไขในการให้บริการ การระงับหรือการหยุดให้บริการ และการคิดค่าบริการ ปัจจัยหลักของอัลกอริทึมหรือของหลักเกณฑ์ที่ผู้ประกอบการใช้ในการจัดอันดับหรือแนะนำรายการสินค้าหรือบริการแก่ผู้ใช้บริการ ปัจจัยหลักของอัลกอริทึมหรือของหลักเกณฑ์ที่ผู้ประกอบการใช้ในการนำเสนอโฆษณาสินค้าหรือบริการแก่ผู้ใช้บริการ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องจัดให้มีมาตรการบรรเทาความเสียหายและชดเชยหรือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหาย อย่างน้อยประกอบด้วยมาตรการต่างๆ ตามมาตรา 25 ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการจัดการเรื่องร้องเรียน ช่องทางการให้ความช่วยเหลือผู้ใช้บริการซึ่งได้รับความเสียหายจากการให้บริการ มาตรการอื่นที่คณะกรรมการประกาศกำหนด อีกทั้ง ผู้ประกอบธุรกิจตามมาตรา 16 และมาตรา 18 วรรคสอง ต้องจัดให้มีมาตรการการบรรเทาความเสียหายและการชดเชยหรือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลไว้ในข้อตกลงและเงื่อนไขการให้บริการด้วย ตามมาตรา 26 เช่น ขั้นตอนและมาตรการการดูแลผู้ใช้บริการซึ่งได้รับความเสียหาย จากการให้บริการ ขั้นตอนการเยียวยาความเสียหาย และการแจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ใช้บริการทราบ การระบุสาระสำคัญของสัญญาประกันภัยที่ผู้ประกอบการได้ทำไว้ในกรณีเกิดความเสียหาย (ถ้ามี)

จากการควบคุมดูแลบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลเน้นการให้ความคุ้มครองผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในฐานะผู้บริโภคซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ทำงานบริการผ่านแพลตฟอร์มยังไม่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองดังเช่นผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มดังกล่าว ดังนั้น จึงควรจะต้องมีกฎหมายที่จะดูแลผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายในบริการแพลตฟอร์ม เพื่อให้การเกิดการบูรณาการ

สรุปผลการวิจัย

ธุรกิจแพลตฟอร์ม (Business platform) เป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจดิจิทัลที่เกิดขึ้นจากแนวคิดการตลาดแนวใหม่ ซึ่งได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ด้วยหลากหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมผู้บริโภคเริ่มเปลี่ยนแปลง และใช้เทคโนโลยีมากขึ้น รวมถึงการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันมากขึ้น รวมทั้งวิถีการใช้ชีวิตเน้นความสะดวกสบายมากขึ้น

เนื่องจากธุรกิจแพลตฟอร์มเป็นธุรกิจใหม่ที่เกิดขึ้นไม่นาน จึงทำให้กฎหมายที่ใช้บังคับบางส่วนอาจไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จากการศึกษาวิจัย พบว่า สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจแพลตฟอร์มที่กระทบต่อรัฐ คือ ปัญหาในการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐในกรณีที่ เป็นธุรกิจแพลตฟอร์มต่างประเทศ กล่าวคือ ธุรกิจแพลตฟอร์มที่ไม่มีการเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทย ไม่ว่าจะ เป็นกรณีที่ไม่มี การตั้งสถานประกอบการ หรือไม่มีตัวแทน หรือลูกจ้าง หรือผู้ทำการแทนในประเทศไทย จึงเข้าข่ายเป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศ มิได้ประกอบกิจการในประเทศไทย แต่มีรายได้อันเกิดจากการให้บริการของลูกค้านักค้าหรือผู้ใช้บริการในประเทศไทย แม้ว่าเงินที่บริษัทในต่างประเทศได้รับนั้นจะเป็นการจ่ายจากหรือจ่ายในประเทศไทยออกไปตามมาตรา 70 แห่งประมวลรัษฎากร แต่ส่วนมากของเงินได้ที่ลูกค้านักค้าหรือผู้ใช้บริการจ่ายออกไปนั้นจะเป็นเงินได้ที่อยู่นอกเหนือจากประเภทเงินได้ที่กำหนดไว้ กล่าวคือ เป็นเงินได้ที่ได้จากธุรกิจพาณิชย์ ตามมาตรา 40(8) ทำให้ผู้จ่ายไม่มีหน้าที่ต้องหักภาษีออกจากเงินได้ดังกล่าวก่อน จึงส่งผลให้บริษัทที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศจะไม่ต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในประเทศไทย นอกจากนี้ยังพบปัญหาเกี่ยวกับธุรกิจแพลตฟอร์มในส่วนของคู่สัญญาที่มีอำนาจการต่อรองน้อยกว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายโดยที่ยังไม่มีกฎหมายใดให้ความคุ้มครอง เช่น ผู้ทำงานบริการผ่านแพลตฟอร์มในธุรกิจการรับส่งอาหารหรือสินค้า (Rider) ที่มองว่าสถานะของผู้ทำงานบริการผ่านแพลตฟอร์มเป็นผู้รับจ้างในสัญญาจ้างทำของ โดยเป็นคู่สัญญากับผู้ประกอบการแพลตฟอร์ม การให้สถานะดังกล่าวทำให้ผู้ทำงานบริการผ่านแพลตฟอร์มต้องรับภาระในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นยานพาหนะที่ใช้ในการขนส่ง ความพร้อมในการขนส่ง ความเสี่ยงภัยในระหว่างการขนส่ง รวมถึงความเสี่ยงภัยในความเสียหายต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการขนส่ง เป็น

ต้น แต่ในด้านค่าตอบแทนที่ผู้ทำงานบริการผ่านแพลตฟอร์มจะได้รับนั้น ถูกกำหนดโดยผู้ประกอบการแพลตฟอร์มอย่างเด็ดขาด และไม่มีอำนาจที่จะต่อรองใดๆ รวมทั้งการยอมรับข้อตกลงในสัญญาที่มีลักษณะเป็นสัญญาสำเร็จรูป กล่าวคือเป็นสัญญาที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรโดยมีการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญไว้ล่วงหน้า ไม่ว่าจะทำในรูปแบบใด ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดนำมาใช้ในการประกอบกิจการของตน ซึ่งสัญญาสำเร็จรูปดังกล่าว คู่สัญญาอีกฝ่ายไม่อาจต่อรองใดๆ ได้ แม้ว่าสัญญาที่ถูกกำหนดขึ้นนั้นจะมีลักษณะที่เป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมก็ตาม ผู้ทำงานบริการผ่านแพลตฟอร์มก็ไม่อาจได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 เพราะกฎหมายให้ความคุ้มครองเฉพาะข้อตกลงในสัญญาสำเร็จรูประหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการค้าหรือวิชาชีพที่ทำให้ผู้ประกอบการค้าหรือวิชาชีพ หรือผู้กำหนดสัญญาสำเร็จรูปได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายเกินสมควร (มาตรา 4 วรรค 1) เมื่อผู้ทำงานบริการผ่านแพลตฟอร์มไม่อยู่ในสถานะของผู้บริโภคก็ไม่อาจอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายดังกล่าวได้ อีกทั้ง ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจแพลตฟอร์มอีกประการหนึ่ง คือ **ปัญหาความได้เปรียบเสียเปรียบภายใต้หลักกฎหมายขัดกัน** ธุรกิจแพลตฟอร์มส่วนมากเป็นธุรกิจที่ผู้ประกอบการที่เป็นบริษัทซึ่งจดทะเบียนตามกฎหมายต่างประเทศ จึงมักมีข้อกำหนดตามสัญญาสำเร็จรูปที่ให้อำนาจกับกฎหมายตามที่อยู่ผู้ประกอบการธุรกิจแพลตฟอร์มกำหนด เช่น ข้อกำหนดในแพลตฟอร์มให้บังคับใช้และตีความตามกฎหมายของประเทศสิงคโปร์ และกำหนดให้ศาลของประเทศสิงคโปร์เป็นศาลที่มีเขตอำนาจเพียงศาลเดียวในการพิจารณาและตัดสินการฟ้องร้อง การดำเนินคดี กระบวนพิจารณาคดี และตัดสินข้อพิพาทที่อาจเกิดขึ้นจากหรือเกี่ยวเนื่องกับข้อกำหนดในบริการแพลตฟอร์ม เป็นต้น การที่ผู้ประกอบการแพลตฟอร์มได้กำหนดในลักษณะดังกล่าวอาจก่อให้เกิดปัญหาในการที่คู่สัญญาที่มีอำนาจต่อรองด้อยกว่าไม่ได้รับความคุ้มครองตามเจตนารมณ์ของกฎหมายภายในรัฐไทยได้

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับปัญหาต่างๆ ที่พบในการวิจัย ดังนี้

รัฐจะต้องสนับสนุนให้มีการศึกษาการจดทะเบียนภาษีอากรของรัฐที่เหมาะสมในธุรกิจแพลตฟอร์มของต่างประเทศ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการจดทะเบียนภาษีอากรอย่างเท่าเทียม อีกทั้งศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายขัดกันที่เหมาะสมในธุรกิจแพลตฟอร์ม เพื่อให้คู่สัญญาได้รับความเป็นธรรมตามสถานะของคู่สัญญาแต่ละฝ่าย รวมทั้งศึกษาเปรียบเทียบความได้สัดส่วนระหว่างการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้คุ้มครองคู่สัญญาที่มีสถานะอำนาจต่อรองด้อยกว่า กับ ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ เพื่อหาจุดสมดุลในการพัฒนากฎหมายในประเทศไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ประกาศ เรื่อง นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2562.
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2562, 17 ธันวาคม). หอการค้าเปิด 10 ธุรกิจดาวรุ่ง ปี'63 ผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม - อีคอมเมิร์ซมาแรง ส่วนร้านเช่า หนังสือแชมป์ดาวรุ่งปีหน้า. สืบค้นจาก <https://www.Prachachat.net/economy/news-402508>
- ฟิลิป คอตเลอร์, เหมะวัน การตะจายา และ ไอนัน เซเตียวาน (ณงลักษณ์ จารุวัฒน์ ผู้แปล). (2560). *การตลาด 4.0*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เนชั่นบุ๊คส์.
- วรุณ ธีระวัฒน์. (2563). *แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการจดทะเบียนภาษีเงินได้สำหรับเศรษฐกิจดิจิทัล : กรณีศึกษาการทำธุรกิจผ่านแพลตฟอร์มต่างประเทศที่มีได้ประกอบการกิจการในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พรสุดา เจียมพัฒนาตระกูล. (2566). สถานะทางกฎหมายของผู้ทำงานบริการรับส่งอาหาร ผ่านแพลตฟอร์ม. สืบค้นจาก <https://www.labour.go.th/attachments/article/63762/Legal%20status%20of%20riders%20working%20for%20food%20delivery%20platforms.pdf>
- นันทพล พุทธิพงษ์. (2565). มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองแรงงาน แพลตฟอร์มดิจิทัล: ศึกษากรณีธุรกิจรับส่งอาหารในประเทศไทย (ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์). *วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์*, 11(1), 263 - 309.